

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
 Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
 Egyes számok kaphatók: a dohánytözsékben.

Bánffy redivivus.

A mesebeli sárkányról mondják, hogy ha hétszer levágják a fejét, hétszer újra kinő. Annyira ragaszkodik az élethez.

Bánffy Dezső bárónak nagyon inye szerint lehetett a miniszterelnökség. Nagyon izes falatokat nyelhetett ott, mivel-hogy nagyon kerülgeti újra. Settenkedik jobbról is, balról is, ágaskodik, tekintget kívülről befelé.

Legujabban könyvet írt a bölcseségről. Az államférfiui bölcseségről. Ugy látszik, hogy a száműzetés igen jó az elmékedésre, a számon-bánom, hogy milyen jó volna, ha így volna, vagy úgy volna. Beszél nemzetiségi politikáról, a magyar nemzeti állam kiépítéséről, de omnibus et quibusdam aliis.

Hát mit is akar tulajdonképpen Bánffy Dezső? Hát nem emlékszik vissza, hogy őt ugy akolbilitották ki a ministeri bársonyszékéből, hogy az egész ország tapsolt annak az ellenzéknek, mely az Augiás istállójának kitisztogatására vállalkozott, nem emlékszik rá, elfelejtette már, mint lélegzett fel az egész ország, mikor a nyomásától megszabadult?

Játsza a nagy hazafit. Pedig nagyon jól tudhatná, hogy mindenki csak annyiban jó fia a hazának, a mennyiben azt a pozi-

ciót — bármily csekély legyen is az — hiven és becsületesen betölti.

Mit tett Bánffy Dezső miniszterelnök korában? Lábbal tiporta az ország legsarkalatosabb törvényeit. Azokat, a melyeken államiságunk fölülül. Uralma a legdurvább és a legtapintatlanabb erőszakoskodásoknak volt szakadatlan láncolata. Elve volt a sic cogito, sic volo, sic jubeo. A mit az ő fejevel kitalált, annak érveit szerzett, ha kellett puskagolyóval, vagy esendőrszuronyyal.

Az ország méltóságait, melyeket hosszú századokon keresztül vitézi érdemért, a hazának tett nagyszerű áldozatokért szoktak volt jutalmul adni, pénzért adta azoknak, a kik többet adtak érte. Valóságos kirakodó vásárt rendezett a miniszterelnöki palotában. S most ezt óhajítja vissza.

Vesszőparipája a nemzetiségi politika. Megmagyarosítani a nemzetiségeket. Edig ez helyes! De bárki láthatja, hogy azóta fanatikus ellenségeink a nemzetiségek, mióta Bánffy Dezső puhította őket. Dobbal verebet fogni nem lehet. Adott volna tisztességes hivatalnokit kart a nemzetiségeknek, ha azt akarta, hogy hozzánk simuljanak. De a magyar állam címere alatt működő hivatalnok sereg az ő sze-

mében csak szavazatliferáló testület volt. Hogy az igazságot a sárba tapossák-e hogy a hivatalos hatalmuk alá rendelt népet megnyuzzák-e, mit gondolt azzal Bánffy Dezső miniszterelnök?

Hazafiakat akar a hazának nevelni. S a ruthénokat, a kik Rákóczy alatt is 48-ban is életüket és vérüket adták a magyar hazáért, kiszolgáltatta a vérszopó kazárseregnek. Mert a kazársereg igen hálás volt ezért a pártkasszának.

Ránk szabadította a zsidóságot. A faji tulajdonságaiban gyengébb magyart nem védelmezte fételes törvényekkel a kizsákmányolók hadjárata ellen, sőt eszközöket adott a kezükbe, hogy erősödhesse a törzsmagyar faj rovására.

Kiakolbilitották a miniszterelnöki székből. És most újra megnőtt a sárkányfej, lesve, hogy kit nyeljen el.

Mentse meg tőle szegény hazánkat a magyarok irgalmas Istene.

A háromszintű lobogó az ő szemében csak háromszintű ruhadarab volt. Igy valotta ezt az országgyűlés előtt az ország szegényére és gyalázatára.

Fölfelé alázatos volt, csuzzott és mazszott azért, hogy a hatalmon megmaradhasson. A nemzeti jogok, melyekért most veri a rozsdás fringiját, akkor holt bett

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

A diadalmas világnézet.

Dr. Prohászka Ottokár.*

Lehet-e a keresztény világnézetet beállítani a mai kulturvilágba? Ez az én problémám.

Segítségére akarok lenni a modern embernek a keresztény világnézet kialakításában, mert tudom, hogy sajátos nehézségei vannak.

A törtető koroknak ragyogó eszméik, nagy erényeik, büneik s forró szenvedélyeik vannak, melyektől eltávozik a fölfogás s az izlés s új irányt nyer az érdeklődés. A modern korszaknak is van sajátos szelleme, mely oly benyomást tesz ránk, mint egy önhitt, merész kíméletlen ember arca. Más ember, más arc; más korszak, más szellem. E szellemtől függ a korszak élete s világa. Nem a dolgok változnak el, hanem a megvilágítás, — nem az érvelés logikája, hanem a lelkek fogékonysága vész a tárgy s a hagyományos érvelési módszer iránt. Ez erőszakos lelkületben rendezes

* A magyar katolicizmus kiváló vezéralakjának, dr. Prohászka Ottokárnak újabb munkája jelent meg a könyvtárban. A diadalmas világnézet a címe a szép munkának, melynek tárgya a keresztény világnézet a modern kulturvilágban. Kritikai méltatás és benélis újítás helyett itt közöljük a szerző előszavát, mely bőséges tájékoztatást nyújt a mű tárgyáról s egyúttal pompás ízelítőt a tárgyalás módjáról. A mű különben Esztergomban jelent meg Buzárovits Gusztáv kiadásában, izléses, tiszta szép nyomású kiállításban. Terjedelme 441 l. Ára 4 korona.

az érzelmi elem van tulsulyban. A szenvedély nagy érzésekkel dolgozik s lelkesülésében a fanatizmus tulzásai jelentkeznek. Csak a maga nyelvét érti s idogen beszéden nem törí fejét; aki beszélni akar vele, attól követeli, hogy tanulja meg az új-kor nyelvét.

Én beszélni akarok a modern emberrel; de értem-e érzését és nyelvét? értem-e befejezetlen lelkének botránykozásait és vádjait?

Mindenekelőtt elnézésel kell lennem metafizikája iránt. A modern világnak gyerekes, sőt szörny-fogalmi vannak a kereszténységről; karikaturák kísértenc fejében; s világhírű emberek is valami elmaradt s külsőségeken rengő gondolatzegénységnek tartanak kereszténységnek. Az egyházi kereszténység nekik nem egyéb, mint szellemtelen témák övszfoglalása s a fetiszmusnak valamelyes európai kiadása. Mily fogalma van az „egyházi“ kereszténységről még Tolstojnak s Chamberlainnak is, kik benne az igazi kereszténységnek lényeges tanait nélkülözik s a helyett a fogány mithológiához hasonló mennyel hierarchiának terfoglalását siratják, minek következtében alacsonyabb fogalmakat látnak benne érvényesülni, mint a stoikusoknak s Julian császárnak vallássosságában. A morálisnak irányát vak engedelmességgel s indító okainak non plus-ultráját a pokol kinyitól való félelemmel s a mennyel gyönyörök reményével azonosítják. Ilyeneket gondolnak ők, kik idegenek a hit s az érzés e világában s azt maguk át nem élik. Mint riporterek jelennek meg az exstatikus szentek előtt vagy a massabeli szikla mellett s életéről referálnak, melyet át nem élik. E fölfogás mellett természetesen „az európai társadalom nemes, gaz-

dag és művelt osztályaiban kétségek merülnek föl az élet azon fogalmának igazsága iránt, mely az egyház kereszténységében van kifejezve. A magasabb osztályok megismerkednek a klasszikus írók bölcsességével s midőn egyrészt a görögök tanításainak józanságát s világosságát, másrészt az egyház tanainak Krisztus tanításával való összeférhetlenségét látják, lehetetlen nekik tovább az egyház tanát hinnök.“ (Tolstoj, Mi a művészet? 58. l.) Igen, ily egyoldalú s téves értesülés mellett valóban igaz, hogy nem lehet hinnök, sőt a modern érzés a régi eszményeknek, melyek mint égbemeredő hegyek állnak történelmének látóhatárán, nem épül, hanem botrányozik. Nehézségeket lát mindenütt, mert félreértésekkel kinlódik. A tekintélyt az egyéniség sarkóvénak, a formák harmóniáját békónak itéli; a kedély bensőséget siró, beteges hangulatnak, — a hagyományokhoz való ragaszkodást türelmetlenségnek nézi. Nagyot a kereszténységben nem lát sehol s elkeseredésében már az az érzés is kerülgeti, hogy ugyan korszerű s világravaló-e még egyáltalában a kereszténység?

Nem lehetne-e már most e szomorú s szerencsétlen állapoton lendítenök? E benyomásokon tépelődve az a gondolatom támadt, melynek Kunovszky adott némi kifejezést, midőn írja: „ha a vallásosságot föl akarjátok ébreszteni, járjatok iskolába a sixtina-kápolnába; öltöztessétek szépségbe az igazságot s lendületet adatok a vallásosságának.“ (Durch Kunst zum Leben.) Nekem pedig az a nézetem: állítsuk a régi igazságokat modern megvilágításba, hozzuk közelebb a mai kor érzéséhez s mi is föllendítettük a vallásosságot. Hogy ne volna a kereszténység világa

Mai lapunk 4 oldal.

voltak előtte. Akkor nem tudott, nem mert kikötni Ausztriával, most adja a tanácsokat, hogy más mit csináljon. Azt hiszi, hogy a magyar nemzet el tudja feledni az ő uralmát, mely valóságos tatarjárásként pusztította amugy is kevés-virágu mezőinket.

UJDONSÁGOK.

— **Erzsébet Amália főhercegnő** — a mint értesülünk — rendkívül érdeklődik a zene iránt. Vonzalmát mutatja az a körülmény, hogy újabban hegedülni tanul, illetőleg ebbeli ismereteit fejleszti. **Tomni Béla** zenetanár lett a szerencsés, a kit tanárának választott s a ki naponta fog hegedü-órát adni fenséges tanítványának.

— **Patronage.** Emilitést tettünk már arról az áldásos intézményről, mely „*katholikus munkások Otthona*” címén immár városunkban is megalakult. Az országos intézmény élén, mely eddig is annyi üdvös és áldásos eredményt ért el, **Zichy Nándorné** grófné Ó Nagyméltósága áll. Pár nappal előbb adtuk az első hirt az intézmény meghonosodásáról s már örvendő hozzuk olvasóink tudomására, hogy a megnyitást is megtörtént. Ma még szerény helyiségben él ugyan, de bizonyára gyors növéssel fogja leküdeni a kezdet nehézségeit. Huszonnyolc tagja van immár az intézménynek, valamennyi derék fehérvári családoknak gyermekei, a kik az élet és iskola között állván kinyitják a jó és nemes iránt fogékony szívüket.

A Patronage megnyitását dr. **Városov Gyula** megyés püspök végezte, tanuságot tevén ezzel is, hogy nincs és nem lehet megvékonyban és városunkban nemes cél szolgáló olyan intézmény, melynek ő nem első munkása volna. D. u. 3 órákor a Ferenciek templomában litánia volt, mely után a megyés püspök **Zichy Livia** grófné, Szögyény-Marich **Julia**, **Lichtneckert Antalné** s még sokan az ifju intézmény helyiségébe, a belvárosi leányiskola tornatermébe vonultak. Dr. **Vizsota Alajos** fölkerítte a megyés püspököt a megnyitásra, a ki gyönyörű beszédben körülbelül félóráig beszélt az intézmény céljairól, lelkes szavakkal ajánlván annak hasznát s kötvén szívükre a cél megvalósítását. Köszönetet mondott a távollevő **Zichy Nándorné** grófnének jószágáért, **Zichy Livia** grófnének is szives megjelenéséért, valamint

Alaghy Dezső iskolaszéki elnöknek, a ki mint minden jó ügynek, úgy a Patronage intézményének is lelkes pártfogójává szegődött.

A Patronage tagjai a vasárnapok és ünnepnapok délutánjain össze fognak gyülni helyiségükben, a hol hitoktatás lesz részükre, továbbá kézimunkával s egyéb hasznos tevékenységgel fogják eltölteni idejüket.

A vezetők jószágából pedig minden alkalommal oszontában is részesülnek.

Olvasóinknak s az érdeklődőknek melegen ajánljuk jóindulatukba a Patronage.

— **A Vizvárosi temploma.** Meglepő lelkesedéssel karolta föl városunk közönsége a Vizvároson építendő templom ügyét. Az a bizottság, melyet **Havranek József** polgármester ez ügyben vasárnap délelőttre a városházára értekezletre egybehívott, örömmel fogadta a polgármester buzdító szavait és szívesen vállalta magára a munkát, hogy gyűjtőivel kopogtat a jószívű polgároknál. A vizvárosi és szülőhegy utcánként fel van már osztva a gyűjtők között. A Palotavárosban való gyűjtés munkáját néhány lelkes bizottsági tag szintén magára vállalta. A többi városrészek utcáira nézve még e héten megállapítatik a gyűjtők névsora.

— **A Fiáth-család gyászja.** Már lapunk múlt számában jeleztük, hogy sulyos csapás érte id. **Fiáth Imre** kajtori földbírtokost és családját: szeretett hitvese f. hó 20-án Budapesten jobblétre szenderült. Az elhunytat ma d. u. 3 órákor temették el a sárabai családi sírboltba óriás részvét mellett. A család gyászjelentése a következő:

Eörményesi és karánsebesi **Fiáth Imre** mint férj, özv. meszlén **Meszlény Lajosné**, szül. **Fiáth Mária** és leányai, mányai **Koller Tivadarné** szül. **Fiáth Bionka**, férje és gyermekei, dr. **Fiáth György**, neje **Diebala Mária** és gyermekeik, ifj. **Fiáth Imre**, mányai **Koller Pálné** szül. **Fiáth Izabella**, férje és gyermekeik, **Fiáth Zsigmond**, **gyulai Gaal Ernőné** szül. **Fiáth Sárika**, férje és gyermekeik, mint az elhunyt gyermekei, illetve vejei, menyé és unokái, — **benedekfalvi Detrich Zsigmond** és leánya, valamint özv. **Szalay Imréné** szül. **benedekfalvi Detrich Hermin** és gyermekei mint testvérei, a maguk és az összes rokonság nevében mély fájdalommal telt szívvel jelentik, hogy szeretett és felejtethetetlen neje, illetve édesanyjuk, anyósuk, nagyanyjuk, testvérük és rokonuk eörményesi és karánsebesi **Fiáth Imréné** szül. **benedekfalvi Vilma** folyó évi november hó 20-án éjjel 11 órákor, hosszass szenvedés után életének 61-ik, boldog házasságának 41-ik évében az Urban jobblétre szenderült.

— **Esküvő.** **Tomani Imre** helybeli lakos tegnap d. e. fét 12 órákor vezette oltárhoz a székesegyházban **Bató József** helybeli kovácsmester szép és kedves leányát, **Juliskát**. Az egyház áldásában az új párt **Tomani Antal** csóóri plebános részesítette, aki ez alkalommal könnyekig meghatód, szép beszédben kérte az Eg áldását a szeretet frigyére.

— **Szentgyakorlatok a zárdában.** Főtiszteendő **Tomcsányi Lajos**, Jézustársasági atya, a „**Ferenc-József** nőnevelde” nagytermében intelligens hölgyek részére három napi szent gyakorlatot fog tartani. A bevezető szent-beszéd f. hó 24-én délután 5 órákor lesz. A következő három napon pedig délelőtt 10 órákor és délután 5 órákor fognak a szent beszédek tartatni.

— **Kereskedő ifjak egyesülete.** Vasárnap délelőtt 11 órákor alakuló közgyűlést tartott s meg is alakult a kereskedő ifjak egyesülete, mely céltul tüzte ki a társadalom minden osztályában felette szükséges önképzést. Felolvasásokkal, rendszeres szakfeladásokkal óhajtják elérni ezt a célt s ez csak akkor lehetséges, ha kereskedő ifjak vállvetett tevékenységgel s anyagi erejüknek megfelelőleg áldozatkészséggel igyekeznek biztosítani az egyesület életképességét. Az első dolog tehát az, hogy az arra hivatottak tömörüljenek, közös erővel siessenek a saját érdekeik istápolására. Ez kinek-kinek önmaga iránti elmulasztatlan kötelessége. Tegyenek meg e téren az önálló kereskedők is minden lehető, mert hisz a közös jónak ilyenét felkarolása morális kötelességük. Így lesz ez csak így lehet eredményes az alakuló közgyűlésen hangoztatott munkásság s így érik el azt a célt, melyet az egyesület életfeladataiul megjelöltek. A tisztikar egyébként a következőképp alakult meg: elnök — dr. **Schlammadinger Jenő** ügyvéd, alelnök — **Wertheim Pál**, **wertheimessen** titkár és főjegyző — **Bárdos Áron**, ügyész — dr. **Lukács Gyula**, főpénztáros **Ehrlich Miksa**, pénztárnok — **Bustin Fülöp**, ellenőr — **Quiring Jenő**, könyvtáros — **Füzesséry Pál**, háznagy — **Szatmáry Aladár**. Ezután a 18 választmányi s 6 pótag megválasztása után a közgyűlés véget ért. Megemlítjük még, hogy az egyesület a Bankház-u. 6. sz. alatti házában, a tisztviselő **Othtonan** eddigi helyiségében teremt magának kényelmes otthont.

— **Közönetnyilvánítás.** Id. **Gróf Zichy Nep János**, mint minden évben, úgy az idén is 50. koránát volt kegyes ajándékozója a fejérmegyei kath. tanítók gyermekeinek állítandó intézet számára.

való, mikor oly mély, oly isteni, mikor a fölség méltósága s a szépség izgézte van rajta; mikor tele van erővel, szeretettel, irgalommal, türelemmel! Mikor oly isteni s ugyanakkor oly emberi! Misticériumoknak épít dómokat s befuttatja azokat a kultusz fölfutó rózsakoszorújával; szereti a gyermekek alázatát s dicsekszik a hősköv vérvével. Nem vagyunk-e már udvarképek, mi kik Európát trónra emeltük? Vagy úgy változott el a világ, hogy a fa koronája a maga virágos díszében megvetendőnek tartja gyökerét és törzsét? Vagy olyat fordult talán, hogy kijózanodott, a kereszténység isteni előkelőségének hitéből s csak tetetés és alkalmazkodás árán tarthatjuk föl a világ szeméi előtt a keresztény ideál presztizsét?

Nem; mi nem így gondolkozunk; nekünk a kereszténység „szellem és élet” s azt szeretnők, hogy mindnyájunknak az volna! Mi azt látjuk, hogy a vallásos érzésnek egységéből s mélységéből ered a nagy egység s az élet virágzó pompája, a fénytől átitott tudomány, a meleg érzéstől átjárt közélet s a hatalmas lendületű művészet. A népeletnek leghatalmasabb ideáljait a vallásos érzés hordozza, azokban nyilatkozik meg az élet legközvetlenebb s legeleveníbb hatalma. A népekbe bele van oltva a keresztény vallás s ez előbb volt ideáljuk mint a nemzeti eszme. A régi istenekhez vissza nem térhetünk, mert nem hiszünk bennük. Mert történelmet hamisít s képzelésekben utazik, ki **Hadur** oltáiraival akar minket lelkesíteni vagy a német népből **Wotan** — imádót nevel. Aki oltárokat keres, az ne zárandokoljon **Hadurhoz**, de még **Sámsonhoz** s **Cideonhoz** sem: itt állnak **Krisztus** oltárai s örök lámpák égnek előttük.

Az egyénnek sem lehet mély, őszinte s harmónikus eszményi élete, ha kiveszett belőle a vallásos bensőség melege. Az olyan lélek nem nézi a lét mélységét s nem sejtí az élet magasságait, — dacára a természetudományokra való hivatkozásnak — benne nem ébredtek föl a lét feszülő kilengései s a bensőség inspirációinak szavát nem hallotta. Empirizmus s agnosticizmus itt nem segít; ezek abstrakciók; a titokzatos élet azalatt is, mig okoskodnak s váltig állítgatják, hogy nekik a mosolygó életen kívül más nent kell, gazdagon bugyog körülöttük, virágok nyílnak s gyermekek születnek, mélységes élet-áram jár végig a természetben; ki állhat meg itt bambán, s ki mondhatja: mi közöm hozzá?

A haladás pszichológiája is zavarja a modern embert, nem a haladás, hanem a haladás pszichológiája, mely ekipatotatá teszi őt s gyánakodóvá az ősi, hagyományos szellemi világgal szemben.

E részben is segítenünk kell rajta.

De mi sem vagyunk kifogástalanok s többször betegesen érezzük meg az időváltozást. Mert mikor a kultúra új eszméket vett föl, jót, rosszat, kísértetbe esünk az újat egyszerűen visszavetni; s gyakran le akarunk szegezni a régiséget mindenestül, hogy gyönyörködjünk a változatlanban. Még inkább szokta elmergesíteni a kedélyeket az a körülmény, hogy mindkét fél kísértetbe esik, azt mondani, hogy készen van az étellel s a világ-nézettel, pedig egyre javítgat s változtat rajta, ami folytonos félreértésre és herce-hurcára ad alkalmat. Legtöbb összetűzésünk merő határviilongás. Legyünk szerények s értsük meg egymást. Nézetünk sok tekintetben elváltoznak s az igaz-

ság térfoglalása követeli a jobb belátás elől e nem zárkozó, értelmi fogékonyt. Válgék önelégteltségünk tavasz görönggyé, mert szétesik ugyan, de azért esik szét, hogy csira bujjék ki alóla, mely majd kalászos szárrá, majd gyümölcsös fává fejlődik.

E pszichológiai tekinteteken kívül szem előtt kell tartanunk a kor iránt az eszményeit, hogy alkalmas világításba helyezhesstük a keresztény világnézetet.

A modern kornak iránya az intellektualista irányzat abban jelentkezik, hogy érteni, tudni s látni akar. Cseppet sem akarom ez irányát elitálni, sőt értem szimpátiáját a tudomány iránt, miután vívmányait neki köszöni s számtalan nyomoruságnak földi megváltóját üdvözli benne. A tudomány lett betegségeinknek enyhítője, s csökkentője, a bacillusok s az éhhalál üldözője, a tenger árjainak s az atmoszféra villamainak meghódítója. S a világosság terjedni akar; s a vívmányokat közkinccsre akarja tenni; siet és ideges. Ez irány áthat a tudás sokféle terére, s azt megakasztani nem lehet, sem tilalommal, sem elzárkózással, sem ignorálással. Nemcsak hogy nem lehet, de a hívó világnézetnek bele kell állnia e korszellembe. Fokozott, szellemi munkát kell kifejtenünk erkölcsi s eszményi irányban is, mely méltányolni tudja s szívesen átveszi azt, a mi jó, mely megérti a világ folyását s fölhasználja vívmányait. Ne nevesse, ne kicsinyelje, ne rácsájlja meg a törtéti irányzatot senki, ne legyen kárörvendő botlásain, hanem értse meg gyöngéit s javítsa ki tévedéseit.

(Vége köv.)

— **A sakkársaság közgyűlése** nagyon is viharosnak ígérkezett és simán folyt le. Exner Győző elnök a népes közgyűlést megnyitván örömmel látja a folyton növekedő érdeklődést, különös figyelmébe ajánlja a tagoknak a sakkirodalom kultiválását s a közel jövőben megalakítandó szakegyesület felkarolását. Sajnálattal tapasztalja, hogy az utóbbi időben némi surlódás van a tagok között s óhajta, hogy sakkmező nemes harca személyi téren tápot ne találjon. Az elnöki megnyitó után Janikievits Vazul titkár szépen kidolgozott titkári jelentésében markáns vonásokkal festi meg az elmúlt év jelentősebb mozzanatait s örömmel jelzi, hogy az egyesület immár a kezdet nehézségein túl van s a fejlődés útján biztos lépésekkel halad előre. Lukács László tag siet kritika tárgyává tenni a titkári jelentést, felhozott észrevételei azonban kellő indokolás hiányában bizony csak észrevételek maradtak. A közgyűlés Lukács felszólalása után egyhangulag kimondta, hogy a szépen konstruált jelentést egész terjedelmében jegyzőkönyvbe veszi s a titkárnak közzönetet mond érte. Miután Németh István pénztárnok s a számvizsgáló bizottság is megtette jelentését, a tisztikar letette hivatalát s a tisztújító, folytatlagos közgyűlést Mányay Mihály korelnök nyitotta meg, közzönetet mond a távozó tisztikarnak az ügybuzgó munkásságért, a céltudatos vezetésért s aztán hosszabb vita után egyhangú felkiáltással a tisztikar a következőképp alakult meg: elnök — Exner Győző, alelnökök: Festetics Bennó gróf és Kunos Gyula, titkár — Janikievits Vazul, II. titkár — Auerbach Gábor, háznagy — dr. Friss Adolf, pénztárnok Németh István, ellenőr — Belák Ferenc. Az igazgató tanács tagjai a következők: Berényi István, Beumel Samu, Faivay István, dr. Huszár Adolf, Schmidt Rajmund, Tomm Béla és Vermes Lajos. A tisztújítás megejtése után került tárgyalás alá a már említett ominózus indítvány, hogy az egyesület változtasson helyiséget s az Otthon-kávéházból a Hungária kávéháza vándoroljon. Nagy meglepetést keltett, hogy dr. Lurja Aladár az indítványozók egyike visszavonta az indítványt, s bár óhajtaná, hogy a sakkársaság a belváros középpontján nyerne helyiséget, tekintve mégis a „felekezeti” szempont s a társaság „válságának” emlegetését, ez idő szerint nem tartja alkalmasnak az indítvány tárgyalását. Lukács László tag az indítványt levétetni kéri a napirendről, mert a Hungária, mint új kávéház még nem annyira konszolidált, hogy minden tekintetben tájékozott nyugtana. Végül többen hozzászólása után titkos szavazással döntötte el a közgyűlés az indítvány sorsát. 43 szavazattal 1, mondd *egy* szavazattal ellenében kimondta a közgyűlés, hogy továbbra is az Otthon kávéház lesz a helyisége, Fekete Géza tulajdonosnak pedig, a ki mindenkor kedves, udvarias házigazdának bizonyult, a közgyűlés közzönetet mond. Az indítványban hangoztatott „nagy többség” így zsugorodott össze „egy” szavazattá.

— **A tanuló választást** csütörtökön d. u. ejti meg az iskolaszék. A multkori hírünket megerősítjük, hogy az iskolaszék választása Kovács Ilonkára, Semsey Gizellára és Véber Jenőre esik.

— **Vasárnapi munkaszünet.** A vasárnapi munkaszünet meg mindig nem izlik néhány kereskedőnek, e mellett azonban a kenyérrigység is közismert fogalom a kollektív rovársára. Keserűen megitták ennek a levelét a Szigethy-testvérek. Kossuth-utcai fűszerüzletüket vasárnap délelőtt 10 óra után sem zárták be, kereskedőtársaik nem is hagyták szó nélkül. Feljelentés folytán a rendőrség figyelmeztette nevezetteket a törvény szigorú betartására s mert a figyelmeztetés a kívánt eredményre nem vezetett, Rév főkapitány a Szigethy-testvéreket 50 korona pénzbüntetésre ítélte.

— **Eladó könyvek.** Az alulírottak kaphatók Dr. Belesheim Alfonz „Szentek élete” („Szentek követése”) és Kist-Szalmári „Családi élet bűben és örömben” című hírneves munkák. Az 1480 oldalra (92 iv) terjedő rendkívül vaszkos két művet két egész vászon díszkötésben 24 kor. helyett néhány napig, meg csekély készleten tart, 6 koronáért küldeni kész vagyok. Kecskemét 1903. nov. hó. Kontz János szerkesztő. *Szélkildés csakis postai utánvétellel.*

— **Kórházszentelés.** A Győry Teréz grófnő által Nagy-Perkátán létesített s csinosan berendezett új kórházat f. hó 21-én, szombaton ünnepélyes nagy mise után, nagyszámú hívők jelenlétében szentelte be Kéri Ferenc plebános s alkalmi beszéd keretében fejtegette a kórházak nagy áldásait s mondott közzönetet a ker. nagylelkűség eme szép ajándékáért.

— **A „Polgári dalkör”** e hó 21-én vasárnap este a „Fehér bárány” vendéglő összes termeiben valóban jól sikerült Katalin-bált rendezett, melyet tánc előtt néhány kitünően előadott énekszámokkal vezetett be. Ketségtelen dolog, hogy mindvégig kitünő, derült hangulat uralta az együttlevőket, mégis figyelemmel arra, hogy a dalkör ezen mulatság jövődelmét a zászló-alap javára szánta, szívesen láttuk volna, ha Fehérvár intelligens közönsége legalább a jegymegváltás címén némi érdeklődést tanúsított volna a zászló-alap iránt. Ez a kis dalkör ha még nem is számottevő tényező városunkban, mindnyájunknak hazafias érdeke a kulturának ezen önzetlen bajnokait segíteni, támogatni. Talán még nem volna késő a már említett zászlóalapot egy kissé növelni.

Jelen voltak: Asszonyok. Engelman Pálné, Kiss Antalné, Körösy Gyuláné, Kauz Gyözőné, Horváth Istvánné, Böhm Alajosné, öz. Gyurkovits Lajosné, Czimmermann Jánosné, Loöz Nándorné, Mák Mihályné, Hegedüs Mihályné, Nikolszburger Sándorné, Zemáncsik Mihályné, Linx Istvánné, Szaller Ferencné, Tujner Ferencné, Schlezák Ferencné, Ráhn Alajosné, Varga Józsefné, Jámor Mihályné, öz. Koppendorfer Györgyné, Pálmay Mihályné, Kaász Antalné (Mór), Kosaras Lajosné (Zámboly), Nagy Endréné (Budapest), Mayer Károlyné (Budepest), Molnár Andorné (Budapest), Kovács Károlyné (Budapest), *Leányok.* Gyurkovics Margitka, Kulcsár Juliska, Loöz nővérek, Czimmermann Rózsika, Nikolszburger Sárka, Engelman nővérek, Schlezák Teruska, Fűry Mariska, Horváth Juliska, Varga nővérek, Böhm Rózsika, Pálmay Mariska, Fehér Mariska, Horváth Rózsika, Kosaras Erzsike (Zámboly), Nagy Elvira (Budapest), Mayer Terike (Budapest), Molnár Jucika (Budapest), Kovács Annuska (Budapest), A négyest 36 pár táncolta.

Felülfizetni szívesek voltak: Dr. Saára Gyula, Kis Antal, Emhecht Gyula 10—10 kor. Belák Ignác 6 kor., Körösy Gyula, N. N. 5—5 kor., Szakolcay Lajos 3 kor., Jámor Mihály, Schvalm Viktor, Deutsch Oszkár 2—2 kor., Nagy Lajos, Bohm Alajos, Kostási Sz. Rezső, Tujner Ferenc, Nemes Pál, N. N., N. N. 1—1 kor., Porcz Imre 60 fill. Baksa Kálmán, Cimmermann Jánosné 40—40 fillár.

— **Közzönetnyilvánítás.** Fogadják hálás közzönetünket mindazok, kik felehdelen Józsika fiam betegsége, illetőleg halála alkalmával mélyszéges fájdalomukat részvétük nyilvánításával s a temetésen való megjelenésükkel enyhíteni igyekeztek. *Hériz* József és családja.

— **Az ékszer-ügynök** tiltott házalási ügyében Kuti Fülöp alkapitány már ítélkezett. Tiltott házalás miatt Löwy Manó bécsi ügynök 250 korona pénzbüntetésre, vagyontalanság esetén megfelelő rendőri elzárásra ítéltetett s a nála talált, 500 korona értékű ékszer elkobzása, az ítélet jogerőre emelkedése után nyilvános árlejtés útján a házipénztár terebére értékesítettint rendeltetett. Köteles még a marasztalt a kincstár javára 20 korona büntetést illetve házalási adót megfizetni. Löwy jogi képviselője az ítélet ellen felbbezést jelentett be.

SZÍNHÁZ.

Kritikusi tisztben egy nagyon is megszívlelendő kéressel fordulok a helybeli középiskolák vezető férfiaihoz: *Kövessétek el minden lehetőt arra nézve, hogy az ifjuság a színházat ne látogassa.* Egy másik kérelemmel a szülőkhöz fordulok: *Óvják, védjék serdtől, sőt már felszer-díll gyermekeiket is a színház lélekölő mérgetől.* Lelkiismereti kötelességem teszi e kérelmemet *Mickey F.* Győrgy színtársulatának három első bemutató előadása, mely előadások arra engednek következtetni, hogy nevezett színházgató a magyar színhadon immár elharapózott szabadoságot, illetlen beszédet és pornografiai

tónust nálunk is teljesen otthonossá igyekszik tenni azt híven, hogy az erkölctelen, trágár és megbotránkozott, talán szerinte és sokak véleménye szerint, „finom” pikantéria káviárszamba megy Székesfehérvár szab. kir. város közönsége előtt. A lipótvárosi festett deszkák fajtalanágát áttülik a vidéki színpadokra s produkálnak — üzleti érdekből — oly dolgokat, amelyekkel túllicitálják az orfeumokat. Jtödrangú kávéházak kétes értékű szeparéi, perdíták büntényai, bünnel fertőzött családi szentély, kosaras asszonyok lélekgyilkossága, pervers hajlamok kielégítése stb., ezek a mai színházak aljas érzékiségbe sülyedt látványosságai, melyekkel csak egy a cél: még az enervált idegrendszernek is megcsiklandozása.

Az írói tollat a bűn fertőjébe mártani: művészet nem lehet. Erkölctelenséggel helyettesíteni a szép, jó és igaz harmóniájából eredő idealizmust: undort keltő Jójog, mely a helyett, hogy nemcsinítene, megmítelyezi a tiszta lélek erkölcsait. A mai színházakban pedig ez járja, épen ezért indokolt a középiskolák igazgatóihoz s a szülőkhöz intézett jóindulatu kiregatem.

Tekintsük közelebbről a bemutató előadások anyagát. Szombaton és vasárnap *Casanovában*, a hírhedt kéjkalandorban gyönyörködhet városunk közönsége, hétfőn pedig „A doktor ur” volt hivatalu kacagtatni az úres padosorokat. Láttunk alakokat nem az életből, mely a tisztességes társadalomnak jellemeket nevel, hanem abból, melynek büzhödt levegője őt, fertője eltemet. Láttuk a szerelémhóst, akinél nem erény a szív legnemessebb titka: a szerelem, hanem rüt eszköz a hódítás nagymunkájában s ennek célja a bűn. Elbukik a virágárusleány épügy, mint a márkíné, a szemérem lilomköntöse elveszti szepültelenségét s a hitvesi hűségben jogos otthonában esik sérelem, hogy kéjben furdójon a nők barátja, az erényhiéna kalandor. A „Magyar Figaró” kétes existenciái különféle változatokban vonulnak végig a színpadon csak az ember állatiaságával és soha sem lelkének nemes idealizmusával. Talán számszerű kisebbségben, több diszkreációval, de nem kevesebb züllött erkölcsi vonással dicsekszik „A doktor ur.” Van benne kacagtat, hűs s kevésbé tisztességes eszközökkel hatalomra vágó ügyvéd, s női tisztességet nélkülöző feleség, kalandokra vágó ügyvéd-bojtár s partnere, a diákisszony baklis, aki a saját szobájában adott éjjeli randevün előbb bukik, mint az iskolában. Ott látjuk a rendőrfogalmazót, aki hivatali hatalmával a saját önös érdekeit szolgálja a saját legényszobájában és egyéb tiltott helyen. Mint kitünően megalkotott alak kerül elénk a betörő, ámde erkölcsi igazságszolgáltatás nélkül.

Ime, ilyen alakokkal iparkodott a színház gyönyörködteni a székesfehérvári publikumot. Megérett-e rá a mi közönségünk vagy talán még nem, nem vitatom. Ha megérett rá, ne adjanak újabb tápot a kéjgyönyörnek, ha nem, ne hervasszák, ne fonyasszák azt a virágot, amelynek létköre már egyébként is fertőzött. Sajnálattal, de kötelességtudással adtuk ezt a prófogot. Ne legyen ez ítélet, hanem csak figyelmeztetés, melynek hangja, intenciója azonos leendő későbbi magatartásunkkal, ha intelmünk eredményre nem vezetne. Adjunk hitelt a mentő véleménynek. A társulat be akarta mutatni a maga erőit, látlatot rendezett s ehhez nem talált szerepekben gazdagabb ketetet. E két darab látszott alkalmasnak s bár a bukkott erkölcs diadala vonul végig bennök, akarjuk hinni, hogy a szezon műsorának összeállításánál nem a francia és angol disznósággal vegyített s magyar pikantériával garnirozott fellegas fog szolgálni direktívaül.

Mielőtt áttérnénk a részletes bírálatra, még egy megjegyzést vagyunk kénytelenek megkoc-kasztatni. Városunkban, sajnos, főleg a mult esztendőben a színész-erkölcs nem a magas régiókban szárnyalt. Bizony-bizony óhajtható volna, ha ez a köztudat a társulat reputációja érdekében megváltoznék. Sapienti sat.

Ezek után a társulatról általában véve örömmel jegyezzük meg, hogy igen sok tekintetben jobb az eddigi társulatoknál. Az egyes szerepköröket szép erők képviselik, a kar jól figyelmeztet hanganyagban bővekkedik. Mint ottidei színtársulat előreláthatólag jól meg fogja állni a sarat annál is inkább, mert a mi már-már szinte újság városunkban, a figurális táncnak is vannak ügye kultiválói a társulatban. Egyébként az egyses

4
jellemezésére kellő tapasztalat után napi kritikáinkban keresünk módot és alkalmat.

Szombath, nov. 21—22.

Casanova. Barna Izsó kedves, melodikus zenéje mellé Faragó Jenő írta a szöveget. A kettő egymás mellett szinte kontraszt. A szöveg lesz e darab szép, zavartalanul harmonikus zenéjének az akasztófája. A direktor bemutató előadásul használna föl, hogy bemutassa a kart, s általános képét adja a tehetségben nem szükkölködő társulatnak. Az előadás megfelelt a közönség várakozásának s a telt ház biztató reménye lehet a direktori kasszájának. A címszerepben **Gulyás Menyhért** (Casanova) jellemfestésével, ügyes alakításával árulta el a jó színészt s folyton fokozódó érdeklődés mellett nagy hatást ért el a teljesen enervált, szív és lélektartalomban megfogyatkozott szerelemlovag végnapjainak megfestésével. Hanganyaga nincs, játékával azonban még ott is, ahol talán arra is szükség volna, bőven pótolja. Az első előadás alkalmával partnere **Ragányi Iza** volt. Mint subrett primadonna birni fogja a közönség rokonszenvét, bár bemutató szereplése némi kívánni valót hagy maga után. Hangját a felsőbb regiszterekben némi bizonytalansággal kezeli s alig tévedünk, ha azt mondjuk, hogy **Tomory Melisza**, aki vasárnap Ragányi szerepét vette át, több temperamentummal, természetes kedvességgel s határozottan kifejezőbb sikkkel játszotta szerepét. A nagyobb és iskolázottabb hanganyag is Tomory javára billenti ezen előadás után a kritika mérlegét. A többi szereplők, fegyelmességükkel emeltek az öszkép hatását. A társulat kerekded, harmonikus előadásban mutatkozott be s jól megérdemelt tapsvihart aratott. Különösen tetszéssel fogadta a közönség a Szalócy óta szinte ismeretlen táncot, amely mint műzet csakugyan mostoha gyermeke volt szinpadunknak. Nem akarjuk tubecsnülni az eddig bemutatott tánc művészi becset, a társulatnak azonban mindenesetre érdeme, hogy ezen irányban is igyekszik kielégíteni az igényeket.

Hétfő, nov. 23.

A **doktor úr** Melnár Ferenc leleményes és sikamlós bohózata üres ház előtt került színre. Mintha a két napi trivialis után bizalmát veszítette volna a publikum, tüntetőleg maradt távol a színháztól, mely közönséges és alantos komédia-házzá süllyedt az utóbbi években. Szinte **Sodoma és Gomorrája** a jelenlegi helyzet a mi, nemrégiben még nagy fontosságu színművészetünknek. Talán nincs messze a végpont: eddig és ne tovább! A darab egyébként a helyzetképek megteremtésében nem új, ötletei sem ismeretlenek, a bonyodalom gyúpontja sem mai találmány. A fonáksgok ügyes egymás mellé állítása s a bonyodalom zürzavarából való sima kibontakozás során fejlődik a komikum, mely alkalmas arra,

hogy folyton derűtségben tartsa a közönséget. **Gulyás Menyhért** (Puzsér) ezen alkalommal inkább elemében volt, mint előző szerepében s ügyessége, józú mókái folyton ébren tartották az érdeklődést. Tegnap mutatkozott be **Déri Béla** (Dr. Sárkány) is, a színházlátogató közönség kedvelt barátja, aki teljesen átismert szerepében tükéletesen otthon találta magát. Bár az összes szereplők dicséretes buzgalommal oldották meg feladatukat, mégis külön kell megemlékeznünk **Havaszi Mici** (Lenke) játékaról, akinek szerepköre nem nyújtott ugyan tág teret tehetségének brilliroztatására, mégis játéknak intelligenciája, rokonszenves megjelenése arra enged következtetni, hogy képzettsége tulszárnyalja gyakorlati ismereteit.

(k. h.)

Papp Károly

selyem-kelme festő és vegyészeti ruha tisztító intézete

Székesfehérvár, Városháster 5. szám.

(Bejárat a Megyeház-utcáról.)

Elvállal minden e szakmába vágó ruhaneműeket festésre és tisztításra jutányos áron, felelőség mellett.

Szövet- vagy csipke-függönyök a legnagyobb vigyázattal festetnek vagy tisztítatnak. Gyász-ruhák haladék nélkül vétetnek munkába.

Postai rendelések pontosan és azonnal elintéztést nyernek.

!!Karácsonyi és ujévi alkalmi eladás!!

SCHUBERT és SCHLESINGER

DIVAT ÉS VÁSZON ÁRUHÁZÁBAN

SZÉKESFEHÉRVÁROTT, NÁDOR-UTCZA

Már november hó 20-án megkezdődött és tart december hó 31-ig.

Összes raktáron levő női ruhaszöveteink, selymek, francia flanellek, legszébb barchetok, szőnyegek, függönyök, terítők, vászonneműek, kész női és férfi fehéreneműek, damaszt árúk, kész női felöltők, szóval: sokoldalú üzletünk összes czikkei mélyen leszállított áron kerülnek eladásra!!

Soha nen létezett kedvező alkalom nemcsak a karácsonyi és ujévi ajándék czikkek bevásárlására, hanem az általános idény- és házi szükséglet fedezésére is.

Igen tisztelt helybeli vevőink kirakataink által győződhetnek meg soha nem létezett olcsó árainkról, vidéki vevőinknek készséggel és bérmentve szolgálunk árjegyzékkel és minta gyűjteménnyel!

SCHUBERT és SCHLESINGER

SZÉKESFEHÉRVÁR, NÁDOR-UTCZA.

Nyomtatott az Egyházmegyei könyvnyomdában, Székesfehérvárott.